

Йосиф Флавий

ЮДЕЙСКИ ДРЕВНОСТИ

III

(книги XIV–XX)

София, 2024

Преводът е направен по изданието:
Φλάβιος Ἰώσηπος
Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде
размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното
съгласие на „Изток-Запад“.

© Райка Николова, превод, 2024

ISBN 978-619-01-1410-9

Йосиф
ФЛАВИЙ

ЮДЕЙСКИ ДРЕВНОСТИ

III

Превод от старогръцки
Рајка Николова

СЪДЪРЖАНИЕ

КНИГА ЧЕТИРИНАЙСЕТА/9	Глава IV	92	
Глава I	9	Глава V	95
Глава II	11	Глава VI	102
Глава III	13	Глава VII	107
Глава IV	16	Глава VIII	116
Глава V	20	Глава IX	120
Глава VI	22	Глава X	125
Глава VII	24	Глава XI	130
Глава VIII	27		
Глава IX	32	КНИГА ШЕСТНАЙСЕТА/137	
Глава X	36	Глава I	137
Глава XI	49	Глава II	138
Глава XII	52	Глава III	145
Глава XIII	56	Глава IV	148
Глава XIV	63	Глава V	154
Глава XV	66	Глава VI	157
Глава XVI	76	Глава VII	160
		Глава VIII	167
		Глава IX	172
КНИГА ПЕТНАЙСЕТА/81		Глава X	176
Глава I	81	Глава XI	183
Глава II	82		
Глава III	86		

КНИГА СЕДЕМНАЙСЕТА/191

Глава I	191
Глава II	194
Глава III	197
Глава IV	199
Глава V	203
Глава VI	212
Глава VII	217
Глава VIII	218
Глава IX	221
Глава X	228
Глава XI	235
Глава XII	238
Глава XIII	240

КНИГА ОСЕМНАЙСЕТА/243

Глава I	243
Глава II	247
Глава III	252
Глава IV	256
Глава V	259
Глава VI	264
Глава VII	276
Глава VIII	279
Глава IX	286

КНИГА ДЕВЕТНАЙСЕТА/297

Глава I	297
Глава II	317
Глава III	324
Глава IV	327
Глава V	333
Глава VI	335
Глава VII	339
Глава VIII	342
Глава IX	344

КНИГА ДВАЙСЕТА/347

Глава I	347
Глава II	349
Глава III	354
Глава IV	356
Глава V	359
Глава VI	361
Глава VII	364
Глава VIII	365
Глава IX	372
Глава X	376
Глава XI	379

ЮДЕЙСКИ ДРЕВНОСТИ

III

(книги XIV–XX)

КНИГА ЧЕТИРИНАЙСЕТА

ГЛАВА I

1. [1] След като разказах за царица Александра и за нейната смърт в предишната си книга, сега ще се насоча към следващите най-близки събития, като внимавам да не пропусна нищо от тях било поради незнание, било поради преумора на паметта. [2] За читателите, заедно с разказа и съобщаването на неизвестни поради отдалечеността във времето факти, е нужна и красотата на разказа, която идва от думите и тяхното съчетание, придаващо допълнителна украса. [3] Но за да има и достоверност, заедно с красотата и удоволствието, писателите трябва да внимават за точността, като държат най-вече на това да казват само истината на тези, които им се доверяват относно нещата, които не знаят от собствен опит.

2. [4] Когато на третата година от сто седемдесет и седмата олимпиада, по времето на консулите Квинт Ортисий и Квинт Метел¹, който беше наричан и „критянин“, Хиркан стана първосвещеник, Аристокбул веднага му обяви война и след битката при Йерихон много негови войници преминаха на страната на брат му. [5] След като се случи това, Хиркан избяга в крепостта,

¹ Според летоброенето по Олимпиадите – това е 70 г.пр.Хр., но ако изхождаме от данните от римските консулски списъци, това е 69 г.

където жената и децата на Аристокбул бяха затворени по нареждане на майка му, както вече казах. Аристокбул шурмува стените на храма, превзе го и плени противниците си, които бяха намерили убежище там. [6] И след преговори за примирие с брат си прекрати враждебните действия при условие Аристокбул да продължи да управлява, а самият Хиркан да живее, без да участва в държавните работи, спокойно използвайки личните си средства. [7] След като в храма, положиха клетва пред очите на целия народ. Разделиха се, като Аристокбул отиде в двореца, а Хиркан са настани в бившия дом на Аристокбул като частно лице.

3. Един приятел на Хиркан, наричан Антипатър, идумеец, който беше много богат, а и енергичен по природа, беше враждебно настроен към Аристокбул и по други причини – най-вече поради приятелството му с Хиркан. [9] Между другото Николай Дамаскин съобщава, че той е един от първите юдеи, които са се заселили в Юдея, след като пристигнали от Вавилон. Но той казва това само за да угоди на сина си Ирод, който по някаква случайност стана цар над юдеите, за което ще разкажа, когато му дойде времето.

[10] Този Антипатър първоначално носеше името Антипа подобно на името на баща му, за когото казват, че след като бил избран за пълководец на цяла Юдея от цар Александър и неговата жена и бил удостоен с ценни дарове, сключил съюз със съседните араби и жителите на Газа и Аскалон. Младият Антипатър, понеже гледал с подозрение и се страхувал от царската власт на Аристокбул „от страх да не му причини зло заради омразата му към него, започна да действа против него, като тайно разговаряше с влиятелните юдеи и изтъкваше, че е несправедливо да позволяват Аристокбул да държи властта, а брат му да е отстранен от нея, макар да е по-големият, и продължава да я държи в свои ръце, макар че принадлежи на брат му поради първородството“. [12] Непрекъснато говореше тези неща на Хиркан, а също и това, че рискува живота си, ако не го отстрани. Освен това приятелите на Аристокбул не пропускат нито един удобен момент да не го посъветват да убие Хиркан, защото само тогава ще може здраво да

държи властта. [13] Отначало Хиркан не вярваше на тези думи, защото по природа беше честен човек и поради своята почтеност не приемаше лесно клеветата. Но неговото бездействие и леността му относно плановете го правеха да изглежда слаб и страхлив в очите на другите; докато с характера на Аристокбул беше обратното – той беше предприемчив и с интелигентен човек.

4. [14] Когато Антипатър видя, че думите му не убеждават Хиркан, не пропускаше ден, в който да не го убеждава, че брат му иска да го убие. С настойчиви молби обаче успя да го убеди да избяга при арабския цар Арета. Освен това му обеща и че царят ще му помогне, ако се съгласи да изпълни молбите му. Заради това и Хиркан смята отиването при Арета за полезно, а и защото Арабия граничи с Юдея. [15] Най-напред Хиркан изпрати Антипатър при арабския цар, за да получи от него обещание, подкрепено с клетва, че няма да предаде Хиркан на враговете му, ако той потърси убежище в страната. [16] След като Антипатър се върна при Хиркан в Йерусалим с това обещание, скоро след това напусна града през нощта заедно с него и след дълго пътуване пристигнаха в т.нар. Петра, където беше дворецът на Арета. [17] Като приятел на Арета, Антипатър започнал да го убеждава да върне на Хиркан Юдея и като правеше това непрекъснато и добавяше подаръци към думите, най-накрая убеди Арета. [18] А също така и Хиркан му обеща, ако се върне в родината и заеме отново престола, да му даде областта с дванайсет града, които бащата на Хиркан, Александър, бе отнел от арабите. Тези градове бяха: Медава, Навал, Ливиада, Тараваса, Агала, Атона, Зоара, Орон, Мариса, Рида, Луса и Орива.

ГЛАВА II

1. [19] Насърчен от толкова много обещания, Арета се отправя срещу Аристокбул с петдесет хиляди конници и с пехота и го победи в битка. Много войници на Аристокбул дезертираха при Хиркан и като се почувства сам и предаден, той избяга

в Йерусалим. [20] А арабският цар с цялата си войска нападна храма и обсади Аристокбул, като народът се присъедини към Хиркан и взе участие в обсадата, а само свещениците останаха верни на Аристокбул. [21] Междуременно Арета нападна лагерите на арабите и на юдеите и ги подложи на продължителна обсада. [21] Понеже всичко това стана по време на празника на безквасните хлябове, който наричаме Пасха, знатните юдеи напуснаха страната и избягаха в Египет. [22]

В това време един човек на име Оний, който беше справедлив и боголюбив и веднъж, когато нямаше дъжд, се помоли на Бог да прекрати сушата и Бог го послуша и прати дъжд, се беше скрил, понеже виждаше, че тази жестока борба няма да свърши скоро. Когато избяга в лагера на юдеите, от него поискаха, както се е помолил да спре сушата, така и сега да прокълне Аристокбул и неговите привърженици. [23] Въпреки всички възражения и молби, бе принуден от народа да застане пред него, след което каза: „[24] Боже, царю на всички, понеже тези, които са около мен, са твоят народ, а обсадените – твои слуги, моля те да не помагаш нито на онези срещу тези, нито да изпълниш молбите на тези срещу онези.“ И след като се помоли така, подли юдеи, които бяха около него, го пребиха с камъни.

2. [25] А Бог веднага наказва тяхната жестокост и им изпрати възмездие за убийството на Оний по следния начин: по времето, по което бяха обсадени Аристокбул и свещениците, настъпи празникът, наречен Пасха, по време на който принасяме много жертви на Бог. [26] Като нямаха достатъчно жертвени животни, привържениците на Аристокбул помолиха своите сънародници да им доставят, като вземат колкото искат пари за тях. А те ги накараха да им дадат по хиляда драхми за всяко животно, ако искат да ги получат. Аристокбул и свещениците с готовност се съгласиха и им дадоха парите, като ги спуснаха с ремъци по стените. [27] А те, като взеха парите, не им дадоха жертвени животни за тях, така че престъпиха клетвите и оскърбиха Бог, като не дадоха възможност да принесат жертви на тези, които ги молеха за това. [28] Понеже бяха нарушени клетвите, свещениците помолиха

Бог да накаже сънародниците им и той не забави възмездieto, като изпрати много силен ураган, който унищожи цялата реколтата, така че един модий² зърно струваше единайсет драхми.

3. [29] В това време Помпей³, който се намираше в Армения и все още воюваше с Тигран, изпрати в Сирия Скавър. А пък той като пристигна в Дамаск и разбра, че Лолий и Метел токущо бяха превзели града, лично се отправи за Юдея⁴. [30] При пристигането му при него дойдоха пратеници от Аристокбул и Хиркан, всеки един от които го молеше да се присъедини към него с обещание от Аристокбул срещу четиристотин таланта, а и Хиркан обеща същата сума. Скавър прие обещанието на Аристокбул, [31] защото Аристокбул бе по-богат и по-щедър и молбата му беше по-умерена, а Хиркан беше беден и скъперник и обещанието му беше несигурно, а искаше и по-големи услуги. Защото не е едно и също да превземеш голям и укрепен град и това да прогониш бежанците заедно с набатейците, които не бяха много настроени за битка. [32] Като се прибави това към гореказаните причини, взе парите и освободи Аристокбул от обсадата, като заповяда на Арета да се оттегли или в противен случай ще бъде обявен за враг на римляните. [33] И Скавър замина отново за Дамаск, а Аристокбул се отправи с голяма войска срещу Арета и Хиркан и като влезе в битка с тях при т.нар. Папирон, ги победи и уби около шест хиляди души, сред които и Фалион, брата на Антипатър.

ГЛАВА III

1. [34] Скоро след това Помпей пристигна в Дамаск и посети Келесирия. При него дойдоха много пратеници от цяла Сирия, от

² Около осем литра.

³ Гней Помпей подчинява на Рим царя на Армения – Тигран.

⁴ Емилий Скавър пристига в Юдея по поръчение на Помпей през 64 г. пр.Хр.

Египет и от Юдея. Аристокбул му бе изпратил голям дар – златна лоза на стойност петстотин таланта. [35] За този дар пише и Страбон от Кападокия, който казва: „Дойдоха пратеници от Египет с корона на стойност четири хиляди златни монети и от Юдея с дар, било лоза, било градина, наричаха творението „наслада“ [36]. Разказал съм за този дар, който се намира в Рим, в храма на Зевс Капитолийски⁵, с надпис „От Александър, цар на юдеите“. Оценена е на петстотин таланта и се говори, че е изпратена от Аристокбул, царя на юдеите.

2. [37] Скоро след това при Помпей дойдоха пратеници – Антипатър от страна на Хиркан и Никодим – от страната на Аристокбул. Последният отправи обвинение за взимането на подкуп най-напред към Габиний, след това към Скавър – първия, че е взел триста таланта, а втория – четиристотин. Така обаче направи и тях свои врагове освен тези, които вече имаше. [38] След като по негова заповед спорещите трябваше да дойдат по друго време, в началото на пролетта изведе войската си от зимните лагери и се отправи към района на Дамаск. Срина крепостта в Апамея, която беше на входа към града, изградена от Антиох от Кизик. [39] Унищожил владенията на Птолемей Меней, който беше не по-малко зъл от Дионисий от Триполи, който заради зверствата си избегнал наказание, като заплатил хиляда таланта, с които Помпей плащал заплатите на войниците си. [40] След това Помпей завзел Лисиада, където властвал юдеят Сила. После мина през градовете и като прехвърлил планината, която прорязва Келесирия, се върнал през Пела в Дамаск. [41] Тук той се заел с разрешаването на споровете на юдеите и този на оспорващите си властта техни водачи, Хиркан и Аристокбул. А народът беше и против двамата, като не желал нито единият да го управлява, нито другият, обосновавайки се с това, че според тяхната традиция властта е поверена на свещеници, които служат на почитания от юдеите Бог, а те двамата, макар и да са синове на свещеници, се стараят да про-

⁵ Главният храм в Рим, посветен на Юпитер, Юнона и Минерва.

менят начина на управление, така че да поробят своя народ. [42] Хиркан обвиняваше брат си в това, че макар и да е по-голям от него, е бил лишен от правата на първородния син и владее една малка част от страната, а останалата част е завзета насилствено от него. [43] Обвиняваше Аристокбул, че прави непрекъснато набези срещу съседите и едновременно с това се занимава и с пиратство; народът не би се обявил против него, ако Аристокбул не бил толкова своенравен и създаващ смутове човек. Това обвинение беше поддържано от повече от хиляда знатни юдеи, доведени от Антипатър. На това Аристокбул възрази, че причината неговият брат да загуби властта е собственото му бездействие и липсата на уважение към него точно поради тази негова черта. [44] Заради това Аристокбул бил принуден да вземе властта поради опасността властта да премине у други хора. Сега управлява по същия начин, както и неговият баща Александър. [45] Като свидетели призова млади суетни хора, чиито пурпурни дрехи, прически и украшения предизвикваха насмешка, тъй като все едно не са дошли пред съд, а на някакво празненство.

3. [46] Като ги изслуша, Помпей обвини Аристокбул в насилие и ги пусна, като кротко ги отпрати и им каза, че ще отиде в тяхната страна и ще въведе ред, след като види как стоят нещата с набатейците. След това им каза да запазят спокойствие, като първо се погрижи за Аристокбул, за да не се разбунтува страната и да затвори проходите. [47] А Аристокбул точно това и направи; той не очакваше нищо от това, което му обеща Помпей, а се отправи за град Дий⁶ и оттам към Юдея.

4. [48] Разгневен от това, Помпей тръгна срещу Аристокбул с войската, събрана от Дамаск и останалата част от Сирия и готова за война с набатейците и с римските наемници, които имаше в момента. [49] Като премина през Пела и Скитополис, пристигна в Корея (най-северния град на Юдея), след това в красивата крепост Александрия, построена в планината, където избяга

⁶ В „Юдейската война“ – Дион.

Аристокбул. Изпрати пратеници до него със заповед да дойде. [50] А той, като бе посъветван от мнозина да не воюва с Рим, напусна крепостта, разбра се с брат си по въпроса за управлението и с разрешението на Помпей се върна в крепостта. [51] И направи това два или три пъти, ласкаейки се от надеждата за царската власт, като се правеше, че е послушен на Помпей за всичко, заповядано от него. Но се връщаше всеки път в крепостта, за да не загуби подкрепа и да е готов, в случай че започне война, опасявайки се, че властта ще премине у Хиркан. [52] След като Помпей му заповяда да предаде укрепленията и да даде писмени нареждания на военачалниците (не приемаше предаването да стане по друг начин), Аристокбул се подчини, но с негодувание замина за Йерусалим и там започна да се готви за война. [53] Скоро след това, когато Помпей вече беше на път да воюва с него, дойдоха при Помпей пратеници с вестта за смъртта на Митридат, който бе убит от собствения си син Фарнак⁷.

ГЛАВА IV

1. [54] Разположи се на лагер в Йерихон, където се отглеждат финикови палми и се получава най-добрият балсам, който изтича като гъст миризлив сок, щом се разсекат плодовете на храстите с остър камък. Оттам отиде в Йерусалим. [55] Аристокбул се разкая и дойде при Помпей да му даде пари, прие го в Йерусалим и го помоли да спре войната и по мирен начин да прави каквото пожелае. Помпей се съгласи да изпълни молбата му и изпрати Габиний да вземе парите и да завладее града. [56] Не стана нито едното, нито другото. След като дойде Габиний, градът бе затворен и не получи парите, защото войниците на Аристокбул не позволиха да се извърши уговореното. [57] Помпей се разгневи от това и като постави Аристокбул под стража, сам дойде в града,

⁷ Победеният от римляните Митридат VI Евпатор потърсил убежище при сина си, но понеже бил предаден от него, Митридат заповядал на своя роб да го убие, за да не попадне жив в ръцете на римляните.

който беше много добре укрепен. Само северната страна беше по-слабо укрепена, защото я ограждаше широк и дълбок ров и в него се намираще храмът, ограден от каменна стена, която беше изградена много добре. [58]

2. Вътре в града имаше размирици между хората, които не бяха единодушни за това, което ставаше в момента – едни бяха на мнение, че трябва да предадат града на Помпей, други, привържениците на Аристокл, смятаха да се затворят и да воюват, още повече че и той самият беше под стража. [59] Тези, които смятаха така, изпревариха другите и завзеха храма и моста, който водеше към него, и се подготвиха за обсада. А техните противници пуснаха войската и предоставиха на Помпей града и двореца. Помпей изпрати своя военачалник Пизон с войска да окупира града, двореца и къщите, които бяха в близост. [60] Най-напред преговаряха с тях и тъй като те не се съгласиха с това, което им предлагаше, огради цялата околност на храма със стена, навсякъде подпомаган на драго сърце от Хиркан. А Помпей се разположи на лагер откъм северната страна на храма, откъдето по-лесно можеше да бъде превзет. [61] Между другото и тук имаше големи кули и беше издълбан ров, който ограждаше дълбока яма. Страната откъм града представляваше стръмен бряг, след като мостът беше разрушен. Помпей издигна на това място насип, като много дни римските войници трябваше да секат горите наоколо. [62] И след като с мъка запълни рова, до чието дъно не можеше да се достигне поради дълбочината му, докара обсадни машини и други пособия, донесени от Тир, и като ги постави срещу града, започна да го обстрелва с камъни. [63] Ако законът на предците не ни повеляваше да почиваме в седмия ден, Помпей нямаше да може да издигне насипа, защото щяха да му попречат защитниците. Работата е в това, че законът ни позволява да се защитаваме, ако ни нападат и ни нанасят удари, но не позволява да предприемаме никакви действия срещу враговете.

3. [64] Римляните, щом видяха, че в тези дни, които ние наричаме събота, юдеите нито обстрелват, нито влизат в сражение,

издигнаха насипа и кулите дотам, че на другия ден да могат да действат с тях. [65] По това може да разбере човек огромното уважение, което имаме към Бог, и как спазваме законите, тъй като нищо от онова, което се вършеше по време на обсадата, не пречеше на свещенодействията, но два пъти – рано сутрин и около деветия час, върху олтара се извършват жертвоприношения и те не преставаха при никакви обстоятелства поради обсадата [66]. След като беше превзет градът на третия месец от поста и по време на сто седемдесет и деветата олимпиада, при консулите Гай Антоний и Марк Тулий Цицерон, враговете нахлуха в храма и избиха тези, които бяха там [67], а свещенослужителите продължаваха да извършват жертвоприношенията със същото усърдие, без да бягат от страх за живота си или от броя на убитите, смятайки, че е по-добре да изтърпят всичко, като останат до олтарите, отколкото да нарушат законите. [68] А че това не са само думи като възхвала на лъжливо благочестие, а е истина, свидетелстват всички, които са описали делата на Помпей, сред тях са и Страбон, и Николай, и освен тях – Либий, който е написал историята на Рим. [69]

4. Когато от ударите на метателните машини започна да се руши най-голямата кула, от срутването се образува дупка, през която враговете се изсипаха зад стената. Първ премина стената синът на Сула, Корнелий Фауст⁸, със своите войници, след него на друго място – центурионът Фурий с внушителен на брой отряд. [70] Тогава всичко се изпълни с убийства. Някои юдеи бяха убити от римляните, други – от сънародниците си, някои сами се хвърляха в пропастта или изгаряха, като запалваха собствените си домове и влизаха вътре, защото не можеха да понесат това, което ставаше. [71] Така загинаха около дванайсет хиляди юдеи. От римляните загинаха много малко. В плен попадна и Апсалом, чичо и тъст на Аристокбул. Поруган беше и храмът, който до този момент бе затворен и недостъпен. [72] Защото тук проникнаха

⁸ Фауст Корнелий бил син на римския пълководец и по-късно диктатор – Луций Корнелий Сула.

Помпей и другарите му и видяха това, което бе разрешено да виждат само първосвещениците. Въпреки че той намери златна маса със светилник, жертвени чаши и много тамян, а също така и в хазната две хиляди таланта, принадлежащи на храма, той от благочестие не пипна нищо, но постъпи така, както беше характерно за неговата добродетел. [73]

На следващия ден, след като заповяда на служителите да очистят храма и да принесат на Бога обичайните жертвоприношения, той предаде свещеничеството на Хиркан заради извършените услуги, които му оказа, като не допусна живеещите на това място юдеи да се съюзят с Аристокбул. След това заповяда да накажат със смърт виновниците за войната и награди Фауст и неговите другари, които първи храбро се изкачиха на стената, със съответните отличия⁹. [74] Накара Йерусалим да плаща данък на римляните, също и градовете на Келесирия, които бяха подвластни на Йерусалим, и ги даде на своя пряко подчинен пълководец, а юдейския народ, който беше достигнал могъщество и се беше разпространил на много места, [75] върна обратно в наскоро разрушения град Гадара, който застрои отново заради своя освободен роб Димитрий Гадарски. Останалите градове: Хипос, Скитополис, Пела, Дий, Самария, Мариса, Азот, Ямния и Арет, върна на жителите им. Всички градове, които бяха разположени във вътрешността на страната и напълно разрушени, [76] както и тези край морето като Газа, Яфа, Дора и Стратоновата кула, която е прекрасно построена от Ирод и украсена с пристанища и кули, преименувана на Кесария – всички тези градове Помпей обяви за независими и бяха превърнати в римски провинции¹⁰. [77]

5. Виновни за това нещастие, което сполетя Йерусалим, бяха Хиркан и Аристокбул с враждата помежду си. Ние загубихме свободата си и станахме подвластни на римляните, сега бяхме

⁹ Corona muralis – златен венец, който се дава за награда на този войн, който пръв изкачи стената на вражеския град.

¹⁰ Част от провинция Сирия.

принудени да върнем на сирийците тяхната страна, която им отнехме със силата на нашето оръжие, освен това римляните получиха от нас за кратко време повече от десет хиляди таланта, а властта, която досега се предоставяше на свещеници от знатни родове, сега се предоставя на хора от простолюдието. Но за това ще кажа на съответното място.

А Помпей, след като предаде на Скавър Келесирия до река Ефрат и Египет и му остави два римски легиона, тръгна към Киликия, за да се върне колкото се може по-скоро в Рим. Тръгна натам и Аристобул в окови заедно със семейството си; той имаше две дъщери и двама синове, единият от тях, Александър, избяга по пътя, другият, по-младият, Антигон, заедно със сестрите си бе отведен в Рим.

ГЛАВА V

1. А Скавър се отправи на поход към Петра в Арабия и понеже тя е трудна за превземане и наоколо всичко бе опустошил, войската започна да гладува. Тогава Антипатър по заповед на Хиркан му достави жито и всичко, от което се нуждаеше. [81] След като Скавър изпрати Антипатър при Арета, с когото бе в приятелски взаимоотношения, Антипатър го убеди да му даде пари, за да не опустошава страната, и самият той стана гарант на четиристотин таланта. При тези условия Скавър прекрати войната, което сам желаше повече и от Арета. [82]

2. Когато по-късно Александър, синът на Аристобул, обикаляше Юдея, в Сирия дойде римският военачалник Габиний. Сред другите дела, които той извърши, заслужава внимание и това, че тръгна на война срещу Александър. Хиркан нямаше възможност да се противопостави на неговата сила, защото все още се занимаваше с това да издигне стената на Йерусалим, която бе съборена от Помпей. [83] Но римляните, които се намираха там, му попречиха да направи това. Като обикаляше страната, Аристобул въоръжи много юдеи, за кратко време успя да събере

десет хиляди пехотинци и петстотин конници и започна да укрепва крепостта Александрия, която се намира близо до Корея, а също така и Махеронт в арабските планини. [84]

Тогава Габиний започна война с него, като изпрати първо Марк Антоний заедно с други военачалници. Те въроръжиха римските войници, които ги последваха, и юдеите, които им бяха подвластни начело с Питолай и Малх, и като присъединиха и съюзниците на Антипатър, пресрещнаха Александър. Съпровождаше ги и Габиний с войската си. [85] Тогава Александър отстъпи на едно място, намиращо се близо до Йерусалим, влязоха в сражение и римляните убиха около три хиляди от враговете и плениха също толкова.

3. [86] В това време Габиний се приближи до Александрия и предложи на войниците, които се намираха там, да се предадат, като обещавахе да им прости всички досегашни провинения. Междувременно пред крепостта се събраха много врагове. Римляните ги нападнаха, при което Марк Антоний се отличи със своята храброст, като изби много от тях. [87] Габиний остави тук част от войската си, а самият той отиде в друга част на Юдея, където заповяда да се застроят градовете, които намери разрушени. [88] Така отново възникнаха Самария, Азот, Скитополис, Анфедон, Рафия, Дора, Мариса, Газа и мн. др. И понеже хората се подчиниха на Габиний, оттогава тези градове станаха отново обитаеми, след като дълго време стояха обезлюдени.

4. [89] Като извърши всички тези работи в страната, Габиний се върна в Александрия. По време на обсадата Александър му изпрати пратеници с молба да му прости всички провинения, като в замяна на това му даваше крепостите Хиркания и Махерунт, а по-късно и Александрия. [90] Тези укрепления Габиний бе сринал до основите. Когато при него дойде майката на Александър, която беше на страната на римляните, защото съпругът и децата ѝ бяха останали в Рим, Габиний изпълни всичките ѝ молби и като уреди всички нейни работи, заведе Хиркан в Йерусалим, за да поеме грижата за храма. [91] След това Габиний направи пет

синедриона¹¹ и раздели целия народ на също толкова части, така че една част от юдеите имаше свое управление в Йерусалим, друга – в Гадара, трета – в Амадут, четвърта – в Йерихон, и петата – в Сепфора в Галилея.

ГЛАВА VI

1. [92] Така юдеите загубиха монархическата система и се подчиниха на аристократичната форма на управление. В това време Аристокбул избяга от Рим в Юдея и смяташе да възстанови крепостта Александрия, която беше разрушена изцяло. Тогава Габиний изпрати войници срещу Аристокбул под командването на Сисена, Антоний и Сервиллий, за да му попречат да завземе областта и да го заловят. [93] Мнозина юдеи се стекоха при него заради старата му слава и заради това, че обичаха бунтовете. Питолай, който беше помощник-главнокомандващ в Йерусалим, се отцепи с хиляда души при него. [94] Мнозина от присъединилите се към него не бяха въоръжени. А Аристокбул реши да се оттегли в Махерунт. Затова ги пусна, понеже му бяха в тежест, бяха безполезни. И тръгна с въоръжените, които бяха около осемдесет хиляди на брой. [95] И като го нападнаха римляните, претърпя тежко поражение, макар че юдеите се сражаваха със смелост и с готовност, но побягнаха под ударите на враговете. [96] С повече от хиляда войници Аристокбул избяга в Махерунт. Започна да укрепява там мястото и продължаваше да храни надежди. И като издържа два дни на обсадата и получи много рани, бе пленен заедно със сина на Антигон, който беше избягал от Рим заедно с него, и бе отведен при Габиний. [97] С такава съдба Аристокбул бе изпратен отново в Рим окован и беше затворен, след като царува и беше първосвещеник в продължение на три години и шест месеца. Беше славен и благороден човек. Сенатът пусна на свобода децата му, защото Габиний им писа, че е обе-

¹¹ По този начин Йерусалим, с единствения в Юдея синедрион, загубил значението на столица.

щал това на майка му като награда за предаването на крепостите. И така децата на Аристокбул се върнаха в Юдея.

2. [98] Докато Габиний отиваше на поход срещу партите, си промени решението и се върна, за да възстанови Птолемей на трона. Но за това е разказано на друго място¹². [99] А пък Антипатър помогна на Габиний, като го снабди с жито, оръжие и пари, а също и с това, че привлече за негови съюзници юдеите, които живеят на север от Пелузия и които охраняват достъпа до Египет. [100] Като се върна от Египет, разбра, че Сирия е разтърсвана от размирици и смутове, защото синът на Аристокбул, Александър, като си възвърнал насила властта, разбунтува много от юдеите. Минаваше през страната с голяма войска и убиваше всеки римлянин, който срещнеше. И обсади тези, които избягаха на планината Гаризин.

3. [101] А Габиний, като разбра всичко това, понеже беше умен, изпрати Антипатър при бунтовниците, ако може да ги вразуми и да ги убеди да започнат отново да разсъждават по-добре. [102] А той, като отиде, вразуми мнозина и ги привлече към Габиний, но не можа да убеди Александър. Той пресрещна Габиний с трийсетхилядна войска, беше победен в битката, като паднаха десет хиляди негови войници при планината Итавир¹³. [103]

4. Като разреши по този начин нещата в полза на Антипатър, Габиний тръгна срещу набатейците. Като ги победи в сражение, той изпрати пред себе си в Рим партските бегълци Митридат и Орсан, които дойдоха при него под предлог, че са избягали.¹⁴

¹² Птолемей Втори Авлет бил изгонен от александрийците, но получил подкрепа на Помпей и Клас. По тяхно нареждане влязъл в Египет и въздигнал отново на престола Птолемей XII. За това нарушение на волята на римския сенат бил извикан на съд в Рим, а наместник на Сирия станал Клас.

¹³ Библейската планина Тавор, днешната Джебелет-Тур.

¹⁴ В борбата за престола между синовете на убития Фраат и Ород победи тел излязъл Ород. Митридат избягал и потърсил помощ при римляните.

[104] Тогава след славните военни подвизи Габиний тръгна към Рим, а провинцията остави на Крас. За подвизите на Габиний са писали и Николай Дамаскин, и кападокиецът Страбон и казаното от двамата напълно съвпада. [105]

ГЛАВА VII

1. Преди да тръгне срещу партите, Крас дойде в Юдея. Ограби парите на храма, които бяха оставени от Помпей, на стойност две хиляди таланта, а също така дръзна да ограби златните съдове на храма, на стойност осем хиляди таланта. [106] Освен това си присвои прът от чисто злато на стойност триста мини, а нашата мина е равна на два фунта и половина. Този прът му предаде свещеникът Елеазар, който отговаряше за съхраняването на съкровищата на храма и направи това не от глупост [107] – той беше много почтен и праведен човек, – но защото видя как Крас обира цялото злато на храма. И понеже на Елеазар бе възложено опазването на завесите на храма, които бяха изключително красиви и ценни, а той отговаряше за всички храмови съкровища, реши да даде на Крас златния прът вместо всички останали съкровища [108], като получи от Крас клетвено уверение, че няма да вземе нищо повече и ще се задоволи с този дар на стойност от десетки хиляди таланти. Златният прът отвътре беше дървен, но това бе известно само на Елеазар, другите не знаеха нищо за това. [109] А Крас взе този прът, като че ли не смяташе да вземе нищо друго, но въпреки клетвата си ограби цялото злато на храма. [110]

2. Никой да не се учудва, че в нашия храм има толкова злато, защото всички юдеи в света, както и всички почитатели на Бога в Азия и в Европа, оставяха своите дарове. [111] Наистина големият брой наши съкровища, за които споменах, не е преувеличен от тщеславие. Много историци потвърждават моите думи. Например кападокиецът Страбон казва следното: [112] „Като изпрати пратеници на о-в Кос, Митридат заповяда да взе-

мат ценностите, скрити от царица Клеопатра, [113] също така и осемстотин таланта от юдеите.“ Ние нямаме друга хазна освен свещената. Изглежда, затова азиатските евреи поради страх от Митридат пренесоха своите богатства на о-в Кос. Иначе е напълно странно защо евреите, въпреки че имат укрепени градове и храм, изпращат ценностите си на о-в Кос. Затова изглежда естествено това, че александрийските евреи, които няма защо да се страхуват от Митридат, не са направили това. [114]

На друго място същият автор Страбон, че докато Сула се отправил към Елада за война с Митридат, той изпратил в Кирена Лукул, за да потуши въстанието на нашите сънародници, като казва, че целият свят е пълен с тях. Ето думите му: [115] „В Кирена имаше четири вида жители: граждани, земеделци, колонисти, юдеи. Последните са проникнали във всеки град и не може да се намери лесно такова място на земята, където това племе да го няма. [116] Например Египет и Кирена, които са под властта на едни и същи управници, се отнасят към всички останали с безразличие, а на драго сърце приемат тълпи от юдеи и процъфтяват заедно с тях, като следват юдейските закони. [117] В самия Египет юдеите се ползват с правото на жителство и гражданство, а и в Александрия голяма част от града принадлежи на това племе. Даже имат собствен етнарх, който управлява народа, разрешава техните жалби, помага при сделки и решения, напълно като представител на този народ. [118] Наистина в Египет юдеите са достигнали до такова могъщество поради това, че юдеи и египтяни и имат общ произход, както и заради това, че юдеите са се заселили наблизко, а в Кирена е станало така, защото нейните граници се допират до египетските, както и Юдея, която по-рано е била част от Египет.“ Това казва Страбон. [119]

3. Като извърши всичко както желаше, Крас замина на война с партите. Тук той загина заедно с цялата си войска, както е разказано на друго място.¹⁵

¹⁵ Римската войска претърпява пълно поражение от партите при Кара, където загина Крас.

Междувременно Касий¹⁶ избяга в Сирия и след като я завладя, започна да я брани от набези на партите, които станаха по-смели след победата си над Крас. [120] След това отиде в Тир, а после в Юдея. Тук той нападна Тарихея, завзе я бързо и хвана около трийсет хиляди души в плен, и заповяда да накажат със смърт Питолай, който смени Аристокбул като вожд на метежниците. Към това го подтикна Антипатър, [121] който се ползваше с голям авторитет пред него, както и пред идумеите, и сред които той беше взел своята жена от знатен арабски род с името Кипра. От нея имаше четирима сина – Фазаил, Ирод, който по-късно стана цар, Йосиф и Ферор, а също така и дъщеря, наречена Саломе. [122] Антипатър беше в приятелски отношения с други управници, особено с арабския цар, на когото той дори повери децата си по време на войната с Аристокбул. Касий скоро се отправя към Ефрат, за да пресрещне там враговете, както свидетелстват и други писатели. [123]

4. Малко по-късно Цезар завладя Рим след бягството на Помпей и сената отвърна Йонийско море¹⁷ и като освободи Аристокбул от изгнание, го изпрати начело на два легиона срещу Сирия, за да може в качеството си на уважаван човек да окаже въздействие върху нещата там¹⁸. [124] Но надеждите на Аристокбул, породени от могъществото на Цезар, не се сбъднаха; съмишлениците на Помпей побързаха да го отровят и привържениците на Цезар трябваше да го погребат. Неговото тяло бе балсамирано и съхранявано в мед, докато Антоний не го изпрати в Юдея със заповед да бъде погребано в царската гробница. [125] След това по заповед на Помпей отсече главата на сина на Аристокбул – Александър, като обвини младежа в прови-

¹⁶ Гай Касий Лонгин бил квестор на Крас. Управлявал Сирия от 53 до 51 г. пр.Хр.

¹⁷ Става дума за преминаването на Рубикон и превземането на Рим от Юлий Цезар през 49 г. пр.Хр.

¹⁸ Управителят на Сирия бил привърженик на Помпей. Той участвал в битката при Фарсала на страната на Помпей.

нения спрямо римляните. Така Александър умира в Антиохия, [126] а братята му са приети от Птолемей Менай, който владееше Халкида, разположена на юг от Ливанския хребет. След това Птолемей изпрати сина си Филипион в Аскалон при вдовицата на Аристокл, като ѝ предложи тя да изпрати при него своя син Антигон и дъщерите си. В едната от тях, Александра, Филипион се влюби и се ожени за нея. По-късно обаче Птолемей го уби и сам се ожени за Александра, а пък за братята ѝ се грижеше постоянно. [127]

ГЛАВА VIII

1. След победата над Помпей и след неговата смърт, докато Цезар водеше война в Египет, Антипатър, който управляваше юдеите, му оказа много услуги по заповед на Хиркан. [128] Когато се опитваше да докара войски на помощ на пергамския цар Митридат и не можеше да мине през Пелузий¹⁹, заради което се наложи да остане близо до Аскалон, при него дойде на помощ Антипатър с три хиляди въоръжени юдеи, а също така насърчи и своите съюзници от Арабия да му дойдат на помощ. [129] Заради Антипатър започнаха да помагат и всички сирийци, които населяваха Ливанския хребет, а и почти всички останали градове, включително цар Ямвлих и Птолемей, син на Соем, който се намираше на Ливанския хребет. Не искаха да се отцепват от останалите относно предаността им към Цезар. [130] И така Митридат излезе от Сирия и дойде до Пелузий. И понеже жителите не пожелаха да го приемат, той подложи града на обсада. Тук Антипатър отново се отличи, като направи пробив в една от стените и така даде възможност на всички да

¹⁹ Митридат подпомага Цезар в конфликта с Египет, възникнал поради вмешателството на Цезар в спора за управлението над страната между Птолемей Дионис и сестра му Клеопатра. С помощта на Митридат Юлий Цезар разгроми египтяните и постави на престола Клеопатра, която го омагьосала.

влязат в града. [131] Така се случиха събитията при Пелузий. Когато Митридат и Антипатър бяха на път към Цезар, юдеите, които населяваха областта на Оний²⁰, се противопоставиха на преминаването им. Въпреки това Антипатър ги убеди да преминат на негова страна, като съплеменници, особено когато им показа писмо от първосвещеника Хиркан, в което той ги приканваше да бъдат в приятелски отношения с Цезар и да му предоставят дарове и всичко, от което има нужда. [132] Когато юдеите се убедиха в приятелското отношение на Антипатър и първосвещеника, те се подчиниха, а когато за тяхното подчинение се разчу, всички жители от околностите на Мемфис също поканиха Митридат, който дойде при тях и ги покори. [133]

2. Когато минаваше през т.нар. Делта, той влезе в битка с враговете около юдейския лагер.²¹[134] Митридат беше начело на десния фланг, а Антипатър – на левия. Когато войските се сблъскаха, флангът на Митридат отстъпи и той щеше да се окаже в голяма опасност, ако Антипатър, който беше победил на своя фланг, не се беше притекъл на помощ с войските си по брега на реката, не беше избавил Митридат и не беше обърнал в бягство египтяните, които вече го бяха надвили. [135] Докато ги преследваше, Антипатър успя да завладее и лагера им и удържа оттеглянето на Митридат. От хората на Митридат паднаха осемстотин, а от тези на Антипатър – петдесет. [136] За всичко това Митридат съобщи на Цезар, като изтъкна, че Антипатър има заслуги не само за победата, но и за неговото спасение и това на войската му, за което Цезар изказа похвала на Антипатър и винаги се ползваше от подкрепата му, когато беше в опасност. По време на тези битки Антипатър беше ранен. [137]

3. Когато Цезар приключи войната и отплава обратно за Сирия, той оказа големи почести на Хиркан и Антипатър. Първия одобри като първосвещеник, а на другия даде правото

²⁰ Така нареченият Онийски окръг, където са живели египетските евреи.

²¹ За тази местност Йосиф Флавий говори и в „Юдейската война“ (1,9.4).

на римско гражданство и го освободи от всички повинности. [138] Мнозина твърдят, че и Хиркан е участвал в този поход и че е бил в Египет заедно с Антипатър. Това се доказва от думите на кападокиеца Страбон, който казва следното от името на Азиний²²: „след нахлуването на Митридат и юдейския първосвещеник Хиркан в Египет“. [139] Пак Страбон твърди на друго място, основавайки се на Ипсикрат, че Митридат се е отправил срещу Египет сам, а след това в Аскалон е повикал Антипатър, владетеля на Юдея, който му предоставил три хиляди войници, и че привлякъл този Митридат на своя страна, а също така и други владетели, и че в този поход е участвал и първосвещеникът Хиркан. Така казва Страбон. [140]

4. В това време при Цезар дойде Антигон, синът на Аристобул, и оплаквайки се от съдбата на баща си, който бил отровен по вина на Цезар, и от това, че неговият брат е наказан със смърт от Сципион, помоли да се смили над неговото тъжно положение на човек, изгонен от държавата. Освен това обвиняваше Хиркан и Антигон, че управляват само с насилие и са постъпили с него в разрез със закона. [141] Антипатър, който присъстваше, започна да се оправдава за обвиненията срещу него, като изтъкна, че Антигон е обкръжен от бунтовници и размирници, но също така изтъкна своите подвизи по време на походите, на които, подчерта той, Цезар сам е станал свидетел. [142] Същевременно посочи, че Аристобул основателно е бил отведен в Рим, защото винаги е бил враг на римляните, а що се отнася до наказанието на брат му, наложено от Сципион, то е напълно заслужено за разбойническите му набези и неговата смърт не е акт на насилие и нарушение на закона. [143]

5. След тези обяснения на Антипатър Цезар обяви Хиркан за първосвещеник, а на Антипатър предостави всички желани

²² Азиний Полион (76–4 г.пр.Хр.) – римски оратор, поет, историк. Неговата „История“ не е запазена. Известен е и като основател на първата обществена библиотека в Рим.

от него права и го направи пълновластен наместник на Юдея. [144] А на Хиркан позволи това, за което лично го беше помолил – да възстанови стените на родния му град, които все още тънеха в разруха след смъртта на Помпей. Заповяда на консулите в Рим да запишат този указ и да го поставят на Капитолия. Решението на сената гласи следното:

[145] „Претор Луцилий Валерий, син на Луций, направи следното предложение на сената в декемврийските иди²³ в храма. В Храма на Конкордия²⁴ при записване на решението присъстваха Луций Колоний, син на Луций от колинската и Папирий от квиринската триба²⁵.

[146] Относно предложенията за юдейски старейшини: Александър, син на Язон, Нумений, син на Антиох, и Александър, син на Доротей, доблестни мъже и съюзници на Рим, да подновят по-рано сключения приятелски съюз с римляните, [147] като знак на който са донесли златен щит на стойност петстотин къса злато и помолиха да им се връчат писма относно независимите градове и царе, за да преминават безопасно по техните владения и да влизат в техните пристанища, [148] се реши: да се влезе в приятелски съюз с тях и да се приеме щитът, който са донесли. Този договор беше приет по време на първосвещенството и управлението на Хиркан, в деветата година от неговото управление през месец панем.“ [149]

Хиркан получи подобни почести и от атиняните за заслугите му към тях, като му изпратиха решение със следното съдържание: „По времето на притания²⁶ и на свещеничеството

²³ В римския календар 13-ия и 15-ия ден от месеца били наричани „иди“.

²⁴ Става дума за Конкордия – римска богиня на съгласието между гражданите.

²⁵ В Древния Рим трибите са били първоначално родови обединения, а по-късно териториални и избирателни окръзи.

²⁶ Притания – комисия, състояща се от членове на съвета на 500-те, наричан още „буле“. Членовете на пританията са били избирани от всяка една от 10-те фили и са заседавали подред по 35–36 дни в годината. Пританията се е състояла от 50 души.

на Дионисий, син на Асклепиад, в петия ден от месец панем, Народното събрание на атиняните предаде на старейшините следното решение: [150] „При архонт Агатокул Евкул, син на Менандър от Алимунс, беше записано на единайсетия ден от месец мунихион²⁷ на проведеното в театъра събрание на единайсетата притания, а председателят Доротей от дема Ерхинт²⁸ отговаряше за гласуването с помощници; докладва Дионисий, син на Дионисий, следното: Народното събрание реши: [151] Понеже Хиркан, синът на Александър, първосвещеник и управител на юдеите, постоянно проявяваше към юдейския народ като цяло и към негови отделни представители своята добронамереност, както към атиняните в качеството на посланици, така и когато се отнасяло за техни лични въпроси, винаги ги е приемал на драго сърце и е поемал грижата за безопасното им преминаване през страната, [152] което е засвидетелствано и по-рано от наша страна, а понеже и сега Теодор, син на Теодосий от Сунион, съобщава и напомня за добрите качества на този човек пред Народното събрание и понеже той има намерение и напред да ни прави добро, доколкото може, [153] Народното събрание реши: да почете този човек със златен венец като награда според закона, да постави негов бронзов бюст в светилището на Демос и на Харитите²⁹, да оповести за този венец чрез глашатаи в театъра всеки път при представяне на нови трагедии по време на Дионисиевите празненства, както и на Панатинеите³⁰ и Елевзинските мистерии³¹ по време на спортните състезания [154]. Старейшините имат грижата Хиркан, докато е добронамерен към нас, да получава всичко, свързано със славата, благодарността и уважението и почестите към него, за да стане ясно, че нашият народ се отнася добре към достойните по съответ-

²⁷ Мунихион – месец от атинския календар, съответстващ на април.

²⁸ Вероятно принадлежащ към дема Ерхий в Атика.

²⁹ Харитите в древногръцката митология са богини на красотата и радостта.

³⁰ Панатинеи – най-големият атински празник в чест на богиня Атина.

³¹ Елевзинските мистерии са празненства в чест на Деметра, богинята на плодородието, и на нейната дъщеря Персефона. В тях имали право да участват само посветените.

стващ начин и се стареа да надмине в уважението тези, дето ни уважават. [155] Да се изберат пратеници от средите на всички атиняни, които да му донесат това решение, и да го помолят да приеме почестите и да продължи винаги да се отнася благо-склонно към града ни.“

И така, разказах за почестите, които получи Хиркан от страна на римляните и на атиняните.

ГЛАВА ІХ

1. Като уреди нещата в Сирия, Цезар отплава обратно. Щом Антипатър, който го съпровождаше в Сирия, се върна в Юдея, започна веднага да възстановява разрушените от Помпей стени и като обикаляше страната, укротяваше смутовете един път със заплахи, друг път – с увещания да се запази спокойствие. [157] Освен това даде да се разбере, че който е на страната на Хиркан, ще живее в благополучие и спокойно и ще запази имуществото си, а тези, които споделят надеждите на бунтовниците за въстание и разчитат на евентуални облаги от това, ще открият в негово лице вместо закрилник – господар, в лицето на Хиркан – тиранин вместо цар, а в лицето на римляните и Цезар – страшни врагове вместо покровители. Към това прибавяше, че и римляните няма да искат да сменят този, когото сами са поставили. Като говореше така, успя да въведе ред в страната. [158]

2. Като виждаше, че Хиркан е мудар и апатичен, Антипатър назначи по-големия си син Фазаил за управител на Йерусалим и околностите му, а на следващия по възраст негов син Ирод, който тогава беше само на двайсет и пет години, повери управлението на Галилея. [159] На него обаче младостта не му пречеше. Той беше разсъдлив и веднага успя да прояви своята смелост, като залови Йезекия – водача на разбойниците, който начело на голяма шайка правеше набези в пограничните със Сирия области. След това ексекутира него и членовете на бандата. [160] Сирийците много го обикнаха заради това дело, защото отърва страната

от разбойничеството, от което и те копнееха да се освободят. Заради това започнаха да го прославят в градове и села, защото той им върна мир и спокойствие, наслада от богатата си. Така Ирод стана известен дори и на Секст Цезар, роднина на Цезар Велики, управител на Сирия. [161] Тогава брат му Фазаил, обзет от ревност заради подвизите на брат си и подбуден от неговата известност, реши да не изостава от него в славата. Той спечели жителите на Йерусалим с това, че нито беше неопитен, нито беше надменен поради властта си. [162] Така Антипатър получи вярност и почести от страна на народа, каквито получават само владетели с пълна власт. Но голямата слава никак не намали неговата добронамереност и вярност към Хиркан, както често става в такива случаи. [163]

3. Когато юдеите, които заемаха обществени длъжности, видяха до какво високо положение са стигнали Антипатър и синовете му поради славата и парите, които им даваха Юдея и Хиркан, те се озлобиха срещу Антипатър. [164] Защото той стана приятел с римските владетели, а после започна да уговаря Хиркан да им дава пари, които да праща на него, а той изпращаше тези пари на римляните от свое име, а не от името на Хиркан. [165] Когато Хиркан узна за това, той не само не се разсърди, но и се зарадва на това.

А знатните юдеи, като видяха колко своеволен, дързък и властолюбив става Ирод, се явиха пред Хиркан и започнаха вече открито да обвиняват Антипатър, казвайки: „Докога ще гледаш спокойно това, което се случва? Не виждаш ли, че Антипатър и синовете му разделят властта помежду си, а ти оставаш цар само на думи? [166] Не затваряй очи пред това и не мисли, че си в пълна безопасност, отнасяйки се толкова лекомислено към себе си и към царската власт! Антипатър и синовете му не са ти наместници, не се лъжи относно това, те вече съвсем приличат на господари. [167] А и Ирод уби Езекия и много други с него в разрез със закона, който забранява да се убива човек, та бил той и лош, без първо да бъде осъден от синедрiona. Още не е получил властта от теб и е толкова дързък. [168]